

Mededeling aan de gemeenteraad

1 juli 2014

Onderwerp: bestuurlijke reactie op rapport van de Rekenkamercommissie 'Effecten van bezuinigingen in de gemeente Voorst'

Nummer:
Z-14-01739_2014-27015

Programma: alle

Openbaar

Waarom deze raadsmededeling

In deze raadsmededeling reageren wij op het onderzoeksrapport van de Rekenkamercommissie 'Effecten van bezuinigingen in de gemeente Voorst'.

Kern van de boodschap

Wij zijn blij met de rapportage van de Rekenkamercommissie en wij onderschrijven de opvatting van de Rekenkamercommissie dat het in beeld brengen en houden van maatschappelijke effecten van een ombuigingsoperatie van belang is.

De Rekenkamercommissie concludeert dat de bezuinigingsoperatie aantoonbaar effecten heeft gehad op de betrokken verenigingen, instellingen en de inwoners van de gemeente. De bezuinigingen tot 25% konden, aldus de Rekenkamercommissie, door de verenigingen en instellingen worden opgevangen, onder andere met extra inzet van vrijwilligers. De instellingen die een bezuiniging van 50% of meer moesten doorvoeren hebben een heroriëntatie gepleegd, waarmee op onderdelen ook positieve effecten zijn bereikt.

Deze resultaten sluiten in onze ogen volledig aan op de systematiek die in de ombuigingsoperatie is gehanteerd en de effecten die daarmee werden beoogd. Wij brengen u deze uitgangspunten in herinnering (zie Programmabegroting 2010-2013, bladzijde 50 en 51):

- Subsidieverlaging van 10%: deze instellingen werden geacht de verlaging op te vangen met efficiencymaatregelen;
- Subsidieverlaging van 25%: deze verenigingen en instellingen werden verondersteld zich te beraden op hun bedrijfsvoering en financieringsstructuur;
- Subsidieverlaging 50%: deze instellingen werd gevraagd een heroriëntatie te plegen op hun dienstenpakket, de taakuitoefening toe te spitsen op kerntaken en zich meer te richten op specifieke doelgroepen, en daarnaast zo mogelijk te zoeken naar nieuwe product-markt combinaties;
- Subsidieverlaging 100%: voor deze instellingen werden de activiteiten niet langer gezien als gemeentelijke verantwoordelijkheid en de financiering ervan dus afgebouwd.

Op basis van de onderzoeksresultaten van de Rekenkamercommissie valt in onze ogen te concluderen dat de operatie overeenkomstig de vastgestelde uitgangspunten en scenario's is verlopen en dat, afgezet tegen de ongekend grote omvang van de ombuigingsoperatie, over het algemeen tevredenstellende resultaten zijn geboekt: de bezuinigingen hebben niet tot grootschalige verschraving of ingrijpend kwaliteitsverlies van het voorzieningenniveau geleid maar wel tot nieuwe organisatie- en werkwijzen die in sommige gevallen zelfs verbetering van kwaliteits- of voorzieningenniveau met zich meebracht. Voor zwembad De Schaeck en de Stichting Mens en Welzijn geldt dit in mindere mate maar voor deze instellingen geldt, zoals de Rekenkamercommissie terecht opmerkt, dat de heroriënteringsoperatie in wezen nog gaande is.

Wij willen benadrukken dat wij de, afgezet tegen de uiterst moeilijke en complexe maatschappelijke opdracht, goeddeels tevredenstellende resultaten van de grootscheepse ombuigingsoperatie niet zien als verdienste van de gemeente maar van de instellingen die aan de veranderde omstandigheden professioneel en daadkrachtig vorm en inhoud hebben gegeven.

Wij komen nu toe aan onze reactie op de aanbevelingen.

Aanbevelingen A1 en A3

Systematisch aandacht besteden aan maatschappelijke effecten, zowel bij de start, de voortgangsbewaking als de evaluatie. De maatschappelijke effecten zo concreet mogelijk beschrijven. Dit maakt de controle op de voortgang makkelijker en verbetert bovendien de mogelijkheden om bij te sturen. Daarbij past de kanttekening dat bij gebrek aan zekerheid over causaliteit tussen bezuiniging en maatschappelijk effect 'gezond verstand' het meest aangewezen instrument is voor eventuele bijsturing

Wij onderschrijven zoals gezegd de opvatting van de Rekenkamercommissie dat het in beeld brengen en houden van maatschappelijke effecten van een ombuigingsoperatie van belang is.

Bij de aanbeveling om de maatschappelijke effecten vooraf zo concreet mogelijk te beschrijven zodat het proces hierop kan worden gestuurd willen wij een kanttekening maken: in de wijze waarop de uitvoering van de ombuigingsoperatie was ingericht heeft het college nadrukkelijk niet gekozen voor een rol van leidinggevend, sturend orgaan maar van maatschappelijk partner en facilitator. Gedachte hierachter was dat de instelling vanuit eigen professionaliteit en expertise beter een heroriëntatie kan plegen op eigen maatschappelijke rol, functie en takenpakket en zich een beeld kan vormen van de impact van veranderingen hierin op de samenleving dan de gemeente, en dat de instelling dus in het heroriëntatieproces het primaat moet hebben. Er lagen geen blauwdrukken klaar over hoe de gemeente wilde dat de gesubsidieerde instellingen hun organisatie, bedrijfsvoering en taakuitvoering zouden moeten aanpassen ter realisatie van het bezuinigingsprogramma. Integendeel: er lag een ombuigingsprogramma op hoofdlijnen met een aantal benoemde globale uitgangspunten en randvoorwaarden. Op basis hiervan is het college met gesubsidieerde instellingen intensief in gesprek te gaan om in gezamenlijkheid tot een herontwerp te komen van de maatschappelijke instelling en haar taken, dit gepaard gaand met een herijking van de, onder de gewijzigde omstandigheden, te bereiken maatschappelijke effecten. De gesprekken vonden plaats op basis van gelijkwaardigheid en met respect voor de kennis kunde en professionaliteit van de instelling. Daar waar de overlegpartners dat nodig vonden werd externe professionele ondersteuning georganiseerd om tot een gedegen toekomstbestendige inrichting te komen.

Hiermee is zeker niet gezegd dat de gemeente geen of onvoldoende aandacht zou hebben gehad voor de maatschappelijke effecten van de herontwerp operaties; deze effecten werden echter niet vooraf eenzijdig door de gemeente gedefinieerd maar gedurende het herontwerpproces in gezamenlijkheid met de maatschappelijk partner onderzocht en in het proces meegewogen; dit vanuit de gedachte dat de maatschappelijk instelling vanuit eigen deskundigheid en professionaliteit zich een beter en completer beeld kan vormen van de maatschappelijke impact van ingrepen en beleidswijzigingen in haar takenpakket dan de gemeente.

Onze opvatting is dat een dergelijke houding en werkwijze waarbij de gemeente zich niet opstelt als hiërarchisch boven de samenleving verheven orgaan maar als maatschappelijk partner en vanuit die houding en taakopvatting de maatschappelijke instellingen het primaat laat om aan noodzakelijke veranderingen vorm te geven aansluit op eigentijdse verhoudingen en inzichten in goed overheidsbestuur. Wij verwijzen u in dit verband naar de rapportage 'Van eerste overheid naar eerst de burger' die eind vorig jaar is uitgebracht door de zogenaamde Denktank van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten die deze maatschappelijke trend beschrijft. Deze rapportage hebben wij voor u bij deze raadsmededeling gevoegd.

Tot slot over dit punt: de oproep om vooral gebruik te maken van het gezond verstand is ons uit het hart gegrepen.

Aanbeveling A2

Niet alleen aandacht besteden aan bedoelde effecten maar ook aan niet bedoelde effecten zoals stapeling en het weglekken van effecten van bezuinigingen

Het is onvermijdelijk dat zich in een zo veelomvattende en complexe operatie als de ombuigingsoperatie 2010-2014 onvoorziene ontwikkelingen of complicaties voordoen. Wij zijn het eens met de Rekenkamercommissie dat die effecten evenzeer aandacht verdienen als de wel beoogde effecten. Wij realiseren ons terdege dat een consequentie van het terugtreden van de overheid is dat meer druk komt te liggen op vrijwilligers. Ook zijn wij ons bewust dat het verminderen door de Stichting Mens en Welzijn van de vrijwilligersondersteuning per 1 januari 2014 het risico in zich draagt van een afname van beschikbaarheid van vrijwilligers terwijl het maatschappelijke belang van vrijwilligerswerk juist toeneemt. Dit vraagstuk nemen wij mee in de heroriëntatie van het takenpakket van de stichting in relatie tot de transitieoperaties.

Wat betreft het ontzien van kwetsbaren in de samenleving zijn wij van mening dat, zoals ook uit de rapportage blijkt, wij er vooralsnog voldoende in zijn geslaagd te voorzien in maatregelen en instrumenten om deze groep te ontzien. Gedurende het ombuigingsproces hebben wij aanvullende maatregelen genomen, zoals intensivering van de bijzondere bijstandverlening met verhoging van het beschikbare budget en verbetering van de informatievoorziening met onder meer verwijzing naar de Stichting Leergeld en het Jeugdsportfonds. Zoals u weet hebben wij nieuwe maatregelen ter intensivering van het armoedebeleid (met onder meer aanpak van stille armoede) in voorbereiding.

Wij bestrijden dat wij geen aandacht hebben gegeven aan het weglekken van effecten van bezuinigingen. Voor wat betreft het specifiek door de Rekenkamercommissie benoemde effect van huurderving als gevolg van het opzeggen door maatschappelijke instellingen van huurovereenkomsten met de gemeente Voorst wijzen wij erop dat wij u herhaaldelijk uitgebreid over dit onderwerp hebben gerapporteerd; zie bijvoorbeeld de Prioriteitennota 2012-2015, bladzijde 16 en het Voortgangsbericht 2013, bladzijden 14 en 15. Ons voorstel om voor deze complicatie een frictiebudget in het leven te roepen heeft u niet overgenomen.

Aanbevelingen B1 en B2

Meer aandacht besteden aan het formuleren en uitwerken van de uitgangspunten. Mits goed geformuleerd vormen ze een krachtig sturingsmiddel. De sturingskracht van de uitgangspunten verder te vergroten door deze expliciet te hanteren in de contacten met de instellingen en verenigingen en bij de rapportage over de voortgang van de betreffende beleidsontwikkeling of ombuigingsoperatie

Wij verwijzen naar onze reactie hierboven op de aanbevelingen A1 en A3.

Aanbeveling B3

Als het uitgangspunt dat de zwaksten worden ontzien opnieuw wordt gehanteerd de aanwezige steunregelingen actief communiceren en het gebruik van deze regelingen registreren en rapporteren

Wij verwijzen naar onze reactie op aanbeveling A2.

Het college van burgemeester en wethouders.

Bijlagen:

- rapport Denktank VNG 'Van eerste overheid naar eerst de burger' (2013-49391).

Gerelateerde stukken:

- rapport Rekenkamercommissie (2014-22434).

Informatie over deze mededeling:

portefeuillehouder:
J.T.H.M. Penninx

ambtenaar:
S.J. van der Holst, manager
(0571) 27 93 07
b.vanderholst@voorst.nl